

بحث کتابهای رسیده به کتابخانه سازمان اوقاف

الامام الحکیم

السید محسن الطباطبائی

تألیف

سید احمد حسینی اشکوری

دارالثقافة النجف مطبعة الاداب

مقدمه از : الاستاد الحجة الحاج آقا بزرگ تهرانی

آیه الله حکیم است نسبت بشرع مقدس اسلام و مذهب تشیع...
آیه الله حکیم در سنه ۱۳۶ هـ ق در نجف اشرف متولد شده اند.

بعد از تحصیل مقدمات بمحضرت تدریس اساتید بزرگ عصر حاضر شده اند و در اثر جدیت زیاد بر اقران خود در علوم شرعی فائق آمده اند

در اوان تحصیل چنان در فرا گرفتن علوم کوشا بودند که همه میدانستند معظم له آینده درخشانی دارند و از زعمای بزرگ دینی خواهند شد و مثل همه اعظم آثار بزرگی از ناصیه ایشان هویدا بود و هم اکنون معظم له مرجع بزرگ شیعه می باشند.

کتاب زیادی در فقه و اصول تألیف نموده اند. مستمسک العروة الوثقی یکی از آثار ایشان است.

سرپرستی طلاب علوم دینی در نجف و بعضی از حوزه های دیگر اسلامی با آن جناب است.

کتابخانه معظمی در نجف اشرف تاسیس نموده اند. یکی

این کتاب با رساله شرح حال و بیان آثار آیه الله حکیم آقای سید محسن طباطبائی زعمیم بزرگ شیعه می باشد. علوم انسانی و مطالعات آیه الله حکیم
آقای حاج شیخ آقا بزرگ صاحب کتاب «الذریعة الی تصانیف الشیعة» مؤلف در انجام این خدمت دینی ستوده اند و از ایشان تحلیل نموده و گفته اند: «بعد از رحلت حضرت ختمی مرتبت و اولاد معصومین و اوصیاء طاهرین اوجماعتی از علماء ابرار در مسائل دینی و معارف اسلامی بمنظور حفظ شرع اسلام و آثار خاتم انبیاء و مآثورات ائمه دین «علیه وعلیهم السلام» زحمات طاقت فرسائی را متحمل شده اند.

این بزرگواران حاملان علوم اسلامی بوده اند که از مراجع بکتاب تواریخ و غور در آثار علمای اعلام قسمتی از زحمات و بعضی از خدمات آنها معلوم میشود و انسان درمی یابد که دانشمندان اسلامی در مقام نشر احکام الهی و ترویج شرع مقدس اسلام بوسیله تألیف کتب و تدریس معارف و موعظه و ارشاد چه زحماتی را قبول نموده اند. این رساله تا اندازه یی معرفت خدمات شایان

از مجاهدان بزرگ که (۱) در استقلال عراق سهم بزرگی دارد عالم و زاهد بزرگ سید محمد سعید حبیبی نجفی بود. در آن وقت که علماء اعلام شیعه از برای آزادی و استقلال عراق فتوی بجهاد دادند آیه الله حکیم در شؤون اداره جماعت مجاهدین و همکاری با این مجاهد بزرگ سهم بسزائی داشتند و بمنزله دست راست ایشان بشمار میرفتند. آیه الله حکیم در علم اخلاق و سلوک و قسمتی از علوم شرعی از تلامیذ این بزرگوارند.

آیه الله حکیم خدمات شایانی بشیعه نموده اند که در این رساله بطور اختصار ذکر شده است.

نسب آیه الله به سی واسطه بحضرت امیر «علیه السلام» منتهی میشود. خاندان این مرجع خاندان علم و بیت دانش و معرفتند. در بین اجداد معظم له علماء و زعمای دینی زیاد موجود بوده اند که خدمات شایانی بعالم علم و اسلام نموده اند. والد معظم له علامه حجت سید مهدی طباطبائی حکیم از علمای بزرگ نجف بودند و از تلامیذ مبرز آخوند خراسانی و ملاعلی نهاوندی صاحب تشریح الاصول بشمار میرفتند.

آقای حکیم در علوم فقه و اصول و حدیث و رجال از اعظام تلامیذ علامه عسر و مدرس نامدار آقا ضیاء الدین عراقی داراکی سلطان آبادی، و همچنین شیخ علی باقر جواهری و از احفاد صاحب جواهر و فقیه و اصولی محقق و متبحر آقامیرزا حسین نائینی و سید مجاهد و مکاشف سید محمد سعید حبیبی می باشند و مدت سه سال در درسهای فقه و اصول علامه محقق ملا محمد کاظم خراسانی نیز حضور بهم رسانیده اند. در سال ۱۳۳۳ ه ق بعد از مراجعت از جهاد شروع بتدریس

سطوح مکاسب و رسائل و کفایه نمودند و در سال ۱۳۳۸ شروع به تدریس تبصره «علامه حلی» بنحو خارج استدلالی (برای جمعی از افاضل) نمودند و شرحی استدلالی و متقن بر این کتاب نوشتند. در همین احوال بتدریس خارج کفایه اشتغال جستند و کتاب حقایق الاصول: شرح بر کفایه را نیز تألیف نمودند. در سنه ۱۳۴۷ بتدریس خارج عروة الوثقی مشغول شدند و این کتاب را شرح کردند.

در هنگام تدریس مکاسب و رسائل نیز بر این دو کتاب شرح استدلالی نوشتند.

تالیفات آیه الله حکیم

آقای حکیم دارای تالیفات تحقیقی زیادی می باشند، برخی از تالیفات معظم له از این قرار است:

۱- مستمسک العروة:

این کتاب شرح تحقیقی کامل بر رخ بین تفصیل و اجمال است که با کمال نفاست تألیف شده است. بعقیده جمعی از اعلام فقه و اصول بهترین کتابی است که در این اواخر در فن فقه تألیف شده و مورد مراجعه مدرسین و طلاب علم است.

مستمسک مشتمل بر چند جلد است که اغلب مجلدات آن چند بار بطبع رسیده است.

آیه الله حکیم هنگام تدریس بر کتاب عروة الوثقی (۲) این شرح را مرقوم داشته اند، لذا مستمسک از کتب تحقیقی و جامع فقه است که مورد توجه اعلام فن فقه قرار گرفته است.

آقای حکیم علاوه بر احاطه بر کلمات اعلام فقه از منتهای خردی و قدیماء دارای ذوق فقهی عجیبی می باشند و جمیع دانشمندان بمقام علمی و فقهی معظم له اذعان دارند.

رساله مع علوم انسانی

(۱) فقیه عالیقدر سید حبیبی از اعظام علمای شیعیان عراقی است که در سلوک و مجاهدت و صفای نفس و تجرد از علائق مادی، از بزرگان عصر خود بشمار میرفت. از معاصران و هم طرازان آخوند ملا حسینقلی همدانی عارف و مکاشف معروف بود.

در نجف اشرف و کربلای معلی دانشمندان و علمای بزرگی در علم اخلاق و سلوک متوطن بوده اند که از آن اعظام حالات شکفت انگیز و سرگذشتهای عبرت آور نقل شده است نظیر: مرحوم آقا سید احمد حایری کربلائی، ملاحسینعلی همدانی و آقا سید مرتضی کشمیری و آقامیرزا علی آقای قاضی و غیر اینها از اعظام اهل کشف و یقین که علوم بحثی و نظری را با مبانی کشفی و طرق سیر و سلوک شرعی توأم نموده بودند.

(۲) کتاب «عروة الوثقی» تألیف و تصنیف مجتهد اکبر آقا سید محمد کاظم یزدی است این کتاب حاکی از احاطه عجیب مؤلف بر کتب فقهیه و دقت نظر و ذوق کامل مصنف علامه می باشد. جمیع مراجع تقلید بعد از آقا سید محمد کاظم بر این کتاب حاشیه نوشته اند. یکی از تالیفات نفیس دیگر سید، حاشیه بر مکاسب شیخ انصاری است. از این کتاب نیز احاطه و جامعیت سید در مسائل فقه و اصول ظاهر و بارز است. صاحب «عروة» در بین متأخرین در فقه کم نظیر است. معروف است که آن مرحوم کتاب جواهر الکلام شیخ محمد حسن نجفی اصفهانی را ۶ دوره کامل مطالعه کرده است.

۲- کتاب حقایق الاصول - این کتاب تعلیق و شرح بر کفایة الاصول علامه خراسانی است که در کمال جودت و روانی و جذابی تألیف شده است.

مؤلف معظم در ضمن تقریر مشکلات کفایه بنقل کلمات اعلام این فن: آقاضیاء الدین عراقی و آقا میرزا محمد حسین نائینی و سایر اعظم پرداخته است. این کتاب در دو مجلد در سال ۱۳۷۲ هـ ق در (۱۳۸۰) صفحه طبع و منتشر شده است.

۳- نهج الشفاهه - شرح استدلالی است بر مکاسب شیخ اعظم انصاری .

رسائل و کتب فقهی و اصولی دیگری به قلم این استاد بزرگ نوشته شده است که برخی از این آثار طبع شده و برخی دیگر مهیا برای انتشار است مثل: منهاج الصالحین رساله عملیه، دلیل الناسک شرح استدلالی در مناسک حج، شرح استدلالی بر تبسره علامه، رساله فیما يتعلق بسجدتی السهوه، رساله استدلالی بر بعض الفروع الفقهیه من الصلوة، تعالیق بر «نجات العباد» صاحب جواهر، تعالیق بر کتاب «ریاض» ، رساله در «ارث الزوجة من الزوج»، حواشی بر تقریرات فقیه محقق شیخ موسی خوانساری، رساله مختصر در علم «درایه» و غیر اینها از آثار علمی نافع تحقیقی.

آیه الله حکیم علاوه بر تربیت طلاب فاضل و علمای دانشمند از آنجا که وجود مبارکشان پیوسته منشأ خیرات و برکات است به بنا و توسعه و ترمیم مساجد و تکایا علاقه زیادی دارند و از طرف معظم له جماعت زیادی از دعا و مبلغان اسلامی بمنظور ترویج شرع

مقدس اسلام باطراف و اکناف عالم فرستاده شده اند . مسجد شیخ انصاری را تجدید بنا نموده اند ، مسجد هندی واقع در نجف اشرف را توسعه و ترمیم کرده اند .

در کشور هند و شهر موصل «مسجد نینوی» را بنا نموده اند ، مسجد کفل ، و مسجد قاسم و مسجد غماس و مسجد ال بدیر و مسجد الصویره و مسجد سویج شجر ، مسجد سنچار «مسجد حکیم» و در حلب مسجدی بنام مسجد النقطه بهمت معظم له تجدید بنا ، و توسعه یا ترمیم شده است .

بامر معظم له در حول مقبره ابن ادریس حلی «قبه محقق شیعه مدفون در حله» حسینیهایی بنا شده است ، حسینیه در شهر کرکوک و در کرادندباد ، و حسینیه الکفل و الرحباوی از آثار معظم له می باشد .

مدارس متعددی را بنا یا ترمیم نموده اند مثل مدرسه عاملیه در نجف و مدرسه رحباوی و مدرسه افغانی ها و قبتی ها و مدرسه ای اطراف قبر ابن ادریس در حله و مدرسه ای در اطراف قبر شریف العلماء مازندرانی در کر بلائی معلا بامر ایشان بنا شده است، کتابخانه معظمی در نجف تاسیس نموده اند که از هر جهت عالی و مورد استفاده دانشمندان است .

آنچه ذکر شد مطالبی است که از رساله بنام «الامام الحکیم» نقل شده است به منظور معرفی آن . این رساله مشتمل بر مطالب نفیس دیگری نیز در حول جلالت قدر و عظمت شأن آیه الله حکیم می باشد که انشاء الله در شماره آینده بیان خواهد شد .

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی